

Așadar, sondajul efectuat ne permite să facem următoarele **concluzii**:

Nivelul general de cunoștințe despre metodele de contracepție este apreciat ca mediu-jos, doar 1 din 10 femei demonstrând cunoștințe bune. Femeile de 25-30 de ani ca și cele mai în vârstă deja au identificat o metodă permanentă de contracepție (pilule, dispozitiv intrauterin, spermicide), adolescentele și tinerele sub 24 de ani folosind mai frecvent prezervativele.

Majoritatea femeilor procură produsul contraceptiv în farmacii (80%), fiecare al treilea considerând prețul la contracepție mare. Femeile de 25-30 de ani nu fac parte din beneficiarii contracepției gratuite. Indiferent de vârstă toate femeile preferă să obțină informații și consiliere în contracepție de la medicul ginecolog, medicul de familie din instituția medicală apropiată fiind alternativă, însă femeile între 25-30 de ani au apelat de asemenea la asistenți medicali și asistenți sociali.

Bibliografie:

1. http://www.who.int/topics/family_planning/en/ (Vizitat pe 30.09.2016)
2. L. Avery & G. Lazdane, What do we know about sexual and reproductive health of adolescents in Europe? The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care Volume 13, 2008 - Issue 1
3. K.G. Santhya & Shireen J. Jejeebhoy, Sexual and reproductive health and rights of adolescent girls: Evidence from low- and middle-income countries. Volume 10, 2015 - Issue 2
4. Gilda Sedgh, Sc.D., Lawrence B. Finer, Ph.D., Akinrinola Bankole, Ph.D., Michelle A. Eilers, Susheela Singh, Ph.D., Adolescent Pregnancy, Birth, and Abortion Rates Across Countries: Levels and Recent Trends, Journal of Adolescent Health Volume 56, Issue 2, February 2015, Pages 223–230
5. Paul Hunt and Judith Bueno De Mesquita The Rights To Sexual And Reproductive Health, Human Rights Center, Universitz of Essex, <http://repository.essex.ac.uk/9718/1/right-sexual-reproductive-health.pdf> (Vizitat pe 30.09.2016)

© Topada Aculina, Zepca Victor, Gîsca Veronica, Ieșeanu Cristina

Topada Aculina, Zepca Victor, Gîsca Veronica, Ieșeanu Cristina
**CARACTERISTICILE ALIMENTAȚIEI UNUI LOT DE ADOLESCENȚI
DIN MEDIU URBAN DIN REPUBLICA MOLDOVA**
Centrul Național de Sănătate Publică, Chișinău, Republica Moldova

SUMMARY

CHARACTERISTICS OF DIET A LOT OF TEENAGERS FROM URBAN AREA FROM REPUBLIC OF MOLDOVA

Keywords: pupils, diet, language teaching.

Introduction: *Alimentation is one of the factors who determining human health, she representing a mandatory condition for living beings.*

Objectives: *The aim of this study was aspects of diet among pupils from high schools (7th - 12th classes), in the urban area from the Republic of Moldova.*

Methods and materials: *Study achieved is descriptive, transversal population conducted with a sample of 1457 pupils of classes VII-XII of 6 high schools that teaching in Romanian and 6 with teaching in Russian in the cities of Chisinau and Balti, Moldova.*

Results: *Pupils from high schools with teaching in Romanian do not feed the school canteen at a rate of 45.2% and those from high schools with teaching in Russian - 53.9% (statistically significant differences at $p < 0.001$). The opinion that there is no need to dine at the school cafeteria have fewer pupils from high schools with teaching in Romanian (32.2%), compared to those pupils from high schools with teaching in Russian (50.3%), calculated differences are significant statistically $p < 0.001$. Can not afford paying their own money a meal at the school canteen (in the amount*

of 7-10 MDL) 10.0% of pupils in high schools with teaching in Romanian and 17.9% pupils from high schools with teaching in Russian. They did not eat breakfast, the day preceding the questioning, of 19.2% pupils from high schools with teaching in Romanian and 14.4% pupils from high schools with teaching in Russian.

Conclusion: Pupils from high schools with teaching in Romanian language is not fed to the school canteen to a lesser extent than those in high schools teaching in Russian.

РЕЗЮМЕ

ХАРАКТЕРИСТИКИ ПИТАНИЯ ПОДРОСТКОВ ИЗ ГОРОДСКОЙ СРЕДЫ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Ключевые слова: учащиеся, питания, язык преподавание.

Введение: Питание является одним из факторов, определяющих состояние здоровья человека, оно представляет собой необходимое условие для живых существ.

Цель: Целью данного исследования было аспекты питания среди учащихся из лицеев (7-е - 12-е класса), в городской местности из Республики Молдова.

Материалы и методы: Проведенное исследование носит описательный характер, проводилось на поперечной выборке населения и в ней участвовали 1457 учащихся из VII-XII –а класса из 6 школ с преподаванием на румынском языке и 6 с преподаванием на русском языке в г. Кишиневе и Бельцах, Молдова.

Результаты: Учащиеся из лицеев с преподаванием на румынском языке не кушают в школьной столовой в размере 45,2% и тех, кто из лицеев с преподаванием на русском языке - 53,9% учащихся ($p < 0,001$). Мнение, что нет никакой необходимости, чтобы пообедать в школьной столовой имеют меньше учащиеся из лицеев с преподаванием на румынском языке (32,2%) по сравнению с теми из лицеев с преподаванием на русском языке (50,3%), ($p < 0,001$). Не могут позволить, на собственные деньги, купить себе один обед в школьной столовой (в стоимости 7-10 леев) 10,0% учащихся из лицеев с преподаванием на румынском языке и 17,9% учащихся из лицеев с преподаванием на русском языке. Не позавтракали, в день, предшествующий анкетированию, 19,2% учащихся из лицеев с преподаванием на румынском языке и 14,4% учащихся из лицеев с преподаванием на русском языке.

Заключение: Ученики лицеев с преподаванием на румынском языке, питаются в школьной столовой в меньшей степени, чем из лицеев с преподаванием на русском языке.

Introducere. Alimentația este unul dintre factorii externi care joacă un rol important în menținerea sănătății copiilor și tinerilor. Alimentația corectă din punct de vedere cantitativ și calitativ dă posibilitatea individului să pună în valoare potențialul genetic maxim în ceea ce privește dezvoltarea fizică și psihică, crește puterea de apărare împotriva agresiunilor, previne sau întârzie apariția bolilor degenerative [2,6].

Promovarea unei diete echilibrate în școală a dus la apariția a numeroase dezbateri publice între mai mulți actori implicați în acest domeniu: educatori în nutriție / sănătate, administrație școlară, părinți, elevi și politicieni; prevalența din ce în ce mai mare a excesului ponderal legat de alegerile alimentare și comportamentul tinerilor vis-a-vis de activitățile fizice; problema alimentației sănătoase în școală și atitudinea adoptată față de copiii care doresc să aibă libertatea de a alege produsele alimentare și băuturile pe care le consumă la școală; companii private sau publice care oferă mese calde și alegerea strategiilor naționale de către guvernele care ar trebui să le pună în aplicare, sunt cele mai importante dintre subiectele puse în discuție [1].

Materiale și metode. Studiul realizat este de tip descriptiv, populațional transversal desfășurat pe un eșantion de 1457 elevi (fete -734, băieți - 723) ai claselor a VII-XII-a din 6 licee cu predare în limba română și 6 cu predare în limba rusă din mun. Chișinău și mun.

Bălți, Republica Moldova. A fost utilizat ca instrument de culegere a datelor un chestionar anonim cu un număr restrâns de itemi ce au vizat comportamentul alimentar. Clasele participante au fost alese aleator, fiind chestionați toți elevii din clasă prezenți în ziua chestionării. Chestionarul utilizat este compus din 39 de întrebări, dintre care 5 întrebări se referă la regimul alimentar al elevilor. Pe tot parcursul cercetării s-au respectat în totalitate principiile confidențialității și anonimatului. Determinarea veridicității diferenței mediilor s-a apreciat cu ajutorul criteriului t-Student efectuat după programa STest (valori relative).

Rezultate. Studiul efectuat a constatat că nu au luat micul dejun în ziua ce a precedat chestionarea 19,2% elevi (12,9% băieți și 24,9% fete) din liceele cu predare în limba română și 14,4% elevi (12,2% băieți și 16,8% fete) din liceele cu predare în limba rusă.

Au mâncat de 1-2 ori în ziua ce a precedat chestionarea 22,7% elevi (15,8% băieți și 29,1% fete) din liceele cu predare în limba română și 22,9% (15,6% băieți și 30,3% fete) elevi din liceele cu predare în limba rusă (Tabelul I). Au mâncat de 3 ori în ziua precedentă chestionării 55,8% elevi din liceele cu predare în limba română și 50,7% elevi din liceele cu predare în limba rusă; de patru și mai multe ori au mâncat 21,4% elevi de la liceele cu predare în limba română și 26,5% elevi din liceele cu predare în limba rusă.

Răspunsul elevilor la întrebarea "De câte ori ai mâncat în ziua precedentă anchetării?" (%)

		Băieți		Fete		Total	
		abs	%	abs	%	abs	%
Elevii liceelor cu predare în limba română	O dată	8	2,3	25	6,5	33	4,5
	Două ori	47	13,5	87	22,6	134	18,2
	Trei ori	186	53,3	224	58,2	410	55,8
	Patru și mai multe ori	108	30,9	49	12,7	157	21,4
	Total	349	100,0	385	100,0	734	100,0
Elevii liceelor cu predare în limba rusă	O dată	16	4,3	23	6,6	39	5,4
	Două ori	42	11,3	82	23,7	124	17,3
	Trei ori	191	51,6	172	49,7	363	50,7
	Patru și mai multe ori	121	32,7	69	19,9	190	26,5
	Total	370	100,0	346	100,0	716	100,0

În cadrul studiului efectuat a fost evidențiat faptul că băieții din clasele a VII-XII-a din liceele cu predare în limba română mănâncă zilnic o gustare la cantina școlii într-o proporție de 15,8%, iar cei din liceele cu predarea în limba rusă într-o proporție de 20,7%; o cotă mai mare de băieți din liceele cu predare în limba

română (46,4%) mănâncă uneori o gustare la cantina școlii comparativ cu cei din liceele cu predare în limba rusă (28,3%, $p < 0,01$); apare o diferență semnificativă și între numărul băieților ce niciodată nu iau masa la cantina școlii din liceele române (37,7%) și cele ruse (50,9%) ($p < 0,05$) (figura 1).

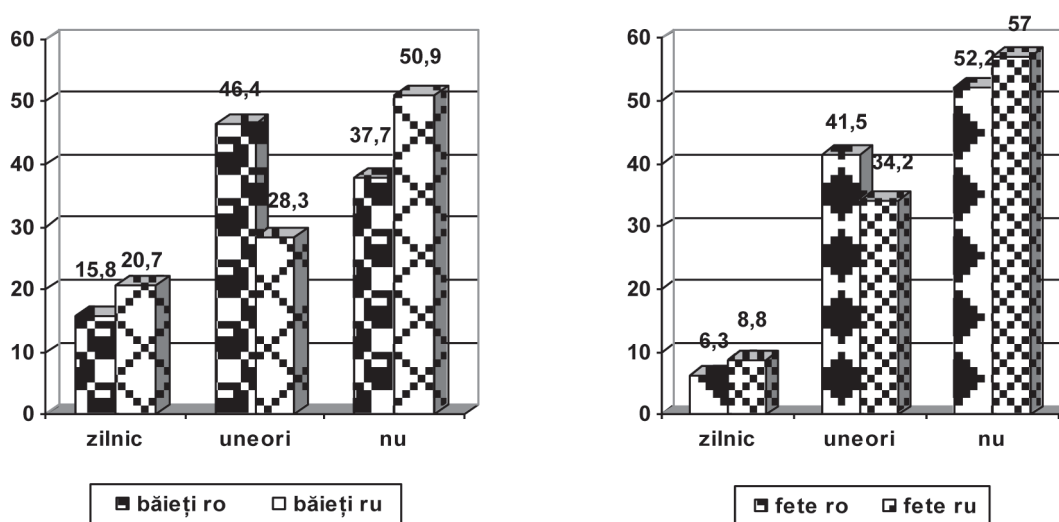


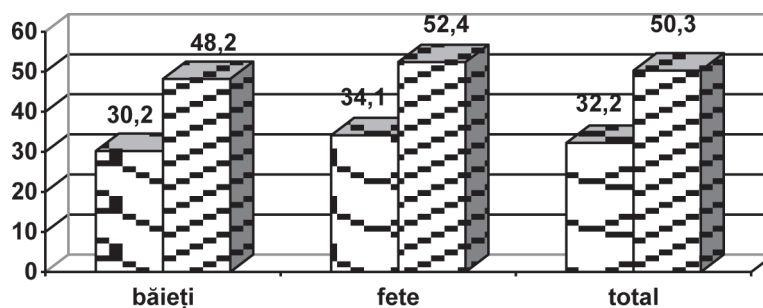
Figura 1. Repartizarea răspunsului elevilor la întrebarea: „Iei masa la cantina școlii?” (%)

Fetele din liceele cu predare în limba română iau o gustare zilnic la cantina școlii într-o proporție de 6,3% iar cele din liceele cu predare în limba rusă într-o proporție de 8,8%; iau uneori masa la cantina școlii o cotă de 41,5% fete din liceele cu predare în limba română și 34,2% fete din liceele cu predare în limba rusă, diferența dintre numărul fetelor din liceele române (52,2%) și cele din liceele ruse (57%) care niciodată nu iau masa la cantina școlii, nu este semnificativă statistic ($p > 0,05$).

Din totalul elevilor chestionați 45,2 % elevi din liceele cu predare în limba română nu se alimentează la cantina școlii, iar cei de la liceele cu predare în limba rusă în proporție de 53,9% (diferențe semnificative la un $p < 0,001$).

Consideră că nu este necesar de a lua masa la cantina școlii un număr mai mic de elevi - 32,2% (30,2% băieți și 34,1% fete) din liceele cu predare în limba română față de cei din liceele cu predare în limba rusă - 50,3%, (băieți 48,2 %, fete 52,4%) (diferențe semnificative la un $p < 0,01$) (figura 2).

Declară că își pot permite zilnic achitarea, din banii proprii, a unei gustări la cantina școlii (în sumă de 7–10 lei md.) 42,9% de băieți și 38,9% fete din liceele cu predare în limba română și 47,3% băieți și 43,6 % fete din liceele cu predare în limba rusă; uneori își pot permite această gustare din banii proprii 47,2% băieți și 50,9 % fete din liceele cu predare în limba română și 34,0% băieți și 39,5% fete din liceele cu predare în limba rusă (Tabelul II).



□ licee cu predarea în I.română ▣ licee cu predarea în I.rusă

Figura 2. Repartizarea răspunsului elevilor la întrebarea: „Consideri că este necesar de a lua un dejun la cantina școlii?” (%)

Nu își pot permite achitarea din banii proprii a unei gustări la cantina școlii 10,0% elevi din liceele

cu predare în limba română și 17,9% elevi din liceele cu predare în limba rusă.

Tabelul II

Procentul elevilor care își pot permite achitarea unui prânz din banii proprii (%)

		Băieți		Fete		Total	
		abs	%	abs	%	abs	%
Elevii liceelor cu predare în limba română	zilnic	148	42,9	149	38,9	297	40,8
	Uneori	163	47,2	195	50,9	358	49,2
	Nu	34	9,8	39	10,2	73	10,0
	Total	345	100,0	383	100,0	728	100,0
Elevii liceelor cu predare în limba rusă	Zilnic	174	47,3	149	43,6	323	45,5
	Uneori	125	34	135	39,5	260	36,6
	Nu	69	18,7	58	16,9	127	17,9
	Total	368	100,0	342	100,0	710	100,0

Discuții. Creșterea și dezvoltarea sunt două procese fiziologice caracteristice primilor 18 ani de viață. Aceste două procese suferă influența unor factori interni (ereditari) și externi (de mediu). În categoria factorilor externi intră condițiile geo-climatice, mediul de proveniență al familiei, alimentația, calitatea locuinței, nivelul socio-economic al familiei, poluarea [3].

Rezultatul obținut este oarecum normal și este comparabil cu cel de la nivel internațional. Studiul HBSC (Health Behavior in School-aged Children: healthy eating habits and physical activity (Studiu HBSC/ WHO, 2010)) efectuat pe 42 de state a raportat că media internațională a procentului de copii care răspund că ”nu servesc niciodată micul dejun” este alarmant de mare și variază între 20% (băieți, 11 ani) și 32% (fete, 15 ani) [4].

În școlile profesionale din Republica Moldova învață elevi cu vârsta de 15-18 ani, perioada de instruire durează până la trei ani. Aceasta ne permite să comparăm datele obținute în studiul nostru cu un studiu efectuat în 2009 în școlile profesionale. Comparativ cu elevii din Școlile Profesionale care au luat dejunul în ziua ce a precedat anchetarea într-o proporție de 73,9%, elevii anchetați în cadrul studiului nostru l-au

luat într-o proporție mai mare – 80,8% elevi din liceele urbane cu predare în limba română și 85,6% elevi din liceele cu predare în limba rusă. Elevii din Școlile Profesionale au mâncat de 3 ori în zi – 56,3%, iar cei din liceele urbane incluși în studiu 53,3% din cele cu predare în limba română și 51,6% din cele cu predare în limba rusă; cota elevilor din Școlile Profesionale ce au mâncat de 4 și mai multe ori în zi este de 18,9%, din liceele cu predare în limba română – 30,9% și din liceele cu predare în limba rusă 32,7 % [8].

Pentru realizarea unei alimentații echilibrate pentru elevii din instituțiile preuniversitare se recomandă următorul regim: micul dejun– 7:00-7:30, gustare – 10:10-11:00, prânzul – 14:00-14:30 și cina (acasă) 18:00-18:30. Din cauza neorganizării gustării în cantinele școlare pentru elevii claselor a V- a XII-a ei se alimentează la ore incorecte sau nu iau deloc o gustare în timpul programului școlar. Cina de foarte multe ori deviază fiind luată la alte ore, principal să fie luată cu 1,5 – 2,0 ore înainte de somn, și să nu fie bogată în lipide și proteine [3].

Potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 234 din 25 februarie 2005 cu privire la alimentarea elevilor, Ministerul Educației și autoritățile adminis-

trației publice locale urmează să asigure alimentarea gratuită a elevilor claselor a I-IV din școlile primare, gimnaziile, școlile medii de cultură generală și licee publice și private și elevii claselor a V-XII din instituțiile preuniversitare din partea stângă a Nistrului și municipiul Bender [7].

Micul dejun luat regulat este o componentă importantă a alimentației sănătoase, care la rândul ei, este un factor fundamental în stilul de viață sănătos. Micul dejun contribuie la cantitatea și calitatea de nutrienți necesar desfășurării optime a activității. Dincolo de aceste aspecte, există studii care evidențiază o relație semnificativă între luarea micului dejun și performanța școlară. În ciuda acestor beneficii, se constată că renunțarea la masa de dimineață este din ce în ce mai frecventă în rândul copiilor și adolescenților. Omiterea acestei mese influențează negativ nu doar sănătatea dar și funcțiile cognitive ale copilului (atenție, memorie, decizie) reducând capacitatea de a folosi oportunitățile de învățare oferite de școală și familie [5].

Concluzii

- Elevii din liceele cu predare în limba română nu se alimentează la cantina școlii în proporție mai mică decât cei din liceele cu predare în limba rusă.
- Consideră că nu este necesar de a lua masa la cantina școlii un număr mai mic de elevi din școlile cu predare în limba română față de cei din liceele cu predare în limba rusă.
- Nu au luat micul dejunul în ziua ce a precedat chestionarea fiecare al cincilea elev din liceele cu predarea în limba română și al șaptelea din cele cu predare în limba rusă.

Bibliografie

1. Forum European. Actes. L' alimentation a l'ecole – faire le choix de la sante. Strasbourg. Conseil de l Europe. 20 et 21 novembre 2003.
<http://www.sante.gouv.fr/IMG/pdf/actesconseileurope.pdf>. Accesat: 16.06.2015
2. GAVĂȚ, Viorica; ALBU, Adriana; PETRARIU, D. FLORIN. Alimentația și mediul de viață în relație cu dezvoltarea copiilor și a tinerilor. Iași: Editura Gr. T. Popa U.M.F., 2006, 308 p. ISBN 973-7906-95-0.
3. HĂBĂȘESCU, I. Igiena copiilor și adolescenților. Chișinău: CEP „Medicina”, 2009. 476 p. ISBN 978-9975-4106-8-7
4. Health Behavior in School-aged Children: healthy eating habits and physical activity (Studiu HBSC/ WHO, 2010). Cluj-Napoca, 2010.
<http://www.aspgorj.ro/promovare/raport%20HBSC%20dec2010.pdf>. Accesat la 16.06.2015.
5. OPOPOL, N.; OBREJA, Gaina; CIOBANU, Angela. Nutriția în sănătatea publică. Chișinău: Ons Offices, 2006. 180 p. ISBN 078-9975-80-013-6.
6. POPESCU, L. Stil de viață sănătos: Un ghid de educație pentru sănătate. Constanța: Editura Muntenia, 2010. 223 p. ISBN 978-973-692-297-8.
7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 234 din 25 februarie 2005 cu privire la alimentarea elevilor.
8. ZEPKA, V.; IZIUMOV, Nina; TUTUNARU, Mariana; ș.a. Particularitățile regimului alimentar al elevilor din școlile profesionale. În: materialele Congresului VI al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova 23 – 24 octombrie 2008. Vol.1: Igiena. Chișinău: Gunivas, 2008. p. 144-145. ISBN 978-9975-908-82-5

© Zepca Victor, Gîscă Veronica, Țurcan Larisa, Topada Aculina

Zepca Victor, Gîscă Veronica, Țurcan Larisa, Topada Aculina
**PARTICULARITĂȚILE COMPORTAMENTULUI VIOLENT ȘI AUTOAGRESIV ÎN RÂNDUL ELEVILOR
CLASELOR LICEALE DIN MUN. CHIȘINĂU, REPUBLICA MOLDOVA**

*Centrul Național de Sănătate Publică, Chișinău, Republica Moldova,
Laboratorul Sănătatea copiilor și adolescenților*

SUMMARY

**CHARACTERISTICS OF VIOLENT BEHAVIOR AND SELF HARM AMONG PUPILS
FROM HIGH SCHOOLS IN THE CHISINAU, REPUBLIC OF MOLDOVA**

Keywords: pupils, violence, aggression, suicide.

Introduction. *Suicide and violence among young people is a problem that is becoming increasingly worrying.*

Materials and Methods: *The sample of study comprised 863 pupils (boys - 418, girls - 445) from IX-XIIth classes from 10 high schools in the city Chișinău.*